

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",

ΚΜΩΝ . ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τή Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:"

« ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ »

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά τὸ Ἐσωτερικὸ δρ. 20 τὸ χρόνο.

» 10 τὸ ἔξάμηνο.

Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 25 τὸ χρόνο.

» 15 τὸ ἔξάμηνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Τὸ γνωστὸ ἀπογοιωματινὸ συντηρητικὸ φύλλο διατίθεται μίαν ἀπορία μὲ τὴν ἱερὴ ἐκείνη πατριωτικὴ ἀγανάκτηση ποὺ χαρακτηρίζει ὅλα τὰ γράφμενά του. Στὴ Γαλλία, λέει, οἱ διανοούμενοι μὲ τὸν Μπαρμπὸς ἐπικεφαλῆς, ἐνεργοῦνε γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὰ δικαιώματα τῆς Γαλλίας πάνω στὴ Συρία, ἐνῶ οἱ δικοὶ μας ἐδῶ σωμαίνουνε τὴ στιγμή ποὺ ἡ κυβέρνηση μας παλεῖ νὰ ἐπιβάλει τὰ δικαιώματά μας στὴ Μικρὴ Ἀσία. Ἀφήνοντας πὼς τὸ πατριωτικὸ φύλλο παραλείπει νὰ πληροφρήσει τὸ ἀναγνωστικὸν ἐπὶ τοῦ πὼς στὴ Γαλλία διπλα σ' αὐτοὺς τοὺς ἐθνικιστὲς διανοούμενους ὑπάρχουνε κι ἄλλοι διανοούμενοι, ἀληθινὲς φιλολογικὲς κορυφές σὰν τὸν Ἀνατὸλ Φράνς, τὸν Πῶλ Φῶρ κι ἄλλους ποὺ ἐμπνεόνται ἀπὸ κάποια ἄλλα ἰδανικὰ κέσως πλατύτερα, ἀφήνοντας αὐτὸ ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε πὼς ἡ παρατήρηση τοῦ πατριωτικοῦ φύλλου εἶναι δικαιολογημένη. Κ' ἐμεῖς συμφωνοῦμε πὼς ἔφτασε πιά ὁ καιρὸς νὰ καθορίσουν κ' οἱ Ἕλληνες διανοούμενοι τὴ στάση τοὺς ἀντικρὸν σὲ ὅλα τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦνε σήμερα τὸν τόπο μας καὶ γενικὰ ὅλον τὸν κόσμον. Αὐτὴ ἡ κριτικὴ στάση ποὺ κρατοῦνε ὡς τώρα, τοὺς ἐκθέτει τρομαχτικὰ στὴ συνείδηση κάθε ἀληθινὰ μορφωμένου καὶ τίμιου ἀνθρώπου. Νὰ βγοῦνε καὶ νὰ μᾶς εἰποῦνε ξάστερα τί φρονοῦνε. Εἶναι ἐθνικιστὲς πατριῶτες; Νὰ μᾶς τὸ εἰποῦνε. Ἐπιτέλους δὲν εἶναι ντροπὴ, νάχει κανεὶς τὴν ἐθνικιστικὴν ἰδεολογίαν, φτάνει νὰ τὴν προσβεύει ἀληθινὰ κι ὄχι ἀπὸ ὑπολογισμό. Εἶναι ἀνθρωπιστὲς; Ἀποβλέπουνε σὲ μιὰ ζωὴ ἀνώτερη, πλατύτερη; Πῶς ἔχουνε καθήκον νὰ τὸ διακηρύξουνε βροντερὰ καὶ ξάστερα. Σήμερα μποροῦμε νὰ εἰποῦμε κ' ἐμεῖς σὰν τὸ Σόλων, πὼς εἶναι ἀτιμία νὰ στέκεται κανεὶς ἀδιάφορος θεατὴς μπρὸς στὰ κοινωνικὰ φαινόμενα, ἐξὸν ἂν ἡ ἀδιαφορία του πηγάζει ἀπὸ μιὰ φιλοσοφικὴ ἐνατένιση τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς ποὺ μόνο ἔτσι θὰ μπορούσε νὰ δικαιολογηθεῖ. Ἄλλοιῶς ξεπέφτει στὸ κατεπὶ ἐπίπεδο τοῦ συμφεροντολογικοῦ μικροῦ πολιτισμοῦ ποὺ εἶναι ἀνάξιο γιὰ ἓνα διανοούμενον ἄνθρωπον. Τώρα μάλιστα ποὺ ζυγάνουνε κ' ἐκλογές στὸν

τόπο μας, ἡ ἀνάγκη αὐτὴ γίνεται ἐπιτακτικώτερη. Πὼς θὰ αντιμετωπίσουνε τὰ διάφορα ζητήματα τοῦ τόπου οἱ διανοούμενοί μας; Θὰ ἐξακολούθησουνε νὰ παρουσιάζουνε τὸ ἴδιο θλιβερὸ θέαμα τῶν ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουνε ἄλλη ἐπιδίωξη ἀπὸ τὴ δημιουργία μιᾶς ἀπλῆς κοινωνικῆς ἢ φιλολογικῆς ἀποκατάστασης;

Ὅ,τι κι ἂν εἶναι, ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ χωριστοῦμε σὲ ομάδες μὲ χωριστὲς ἰδεολογίες. Ἡ καθεμιά ομάδα νὰ ξεδιπλώσει τὴ σημαία της στὸ φῶς καὶ στὸν ἀέρα τῆς λεύτερης συζητήσεως. Δὲν ἀρνιόμαστε ἐπιτέλους σὲ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ὀπισθοδρομικὸς ἂν εἶναι τέτοια πλάσμενι ἡ ψυχὴ του ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει τὸ φῶς. Κεῖνο ποὺ δὲν ἐπιτρέπομε σὲ κανένα εἶναι νὰ εἶναι κραιφισκός. Αὐτὸ στὴ σημερινὴ ἐποχὴ θὰ μπορούσε νὰ ἀτιμάσει ὄχι μόνον ἓνα διανοούμενον παρὰ ἀκόμα καὶ ἓνα ἀνθρώπον τοῦ δρόμου.

***

ΑΝΑΓΓΕΛΑΝΟΥΝΤΑΙ καὶ γιὰ φέτος φιλολογικὲς διαλέξεις σὲ κάποιο θέατρο. Εἶναι κι αὐτὲς μιὰ μὸδα μεταφωτεμένη ἀπόξω στὸν τόπο μας. Ἐκεῖ ἱκανοποιεῖ μιὰν ἀληθινὴν πνευματικὴν ἀνάγκη γιὰτὸ ὁ κόσμος ἄλλου διψᾷ γιὰ μάθηση. Ἐδῶ καταντήσανε κ' οἱ διδάξεις ἀφορμὴ μιᾶς ἀπλῆς κοσμικῆς συγκέντρωσης τοῦ γνωστοῦ κόσμου τῶν σαλονιῶν ποὺ συγκεντρώνεται γιὰ νὰ ἐπιδείξει τὸ ψεύτικο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν φιλολογοῖα καὶ γιὰ τὴν τέχνη. Γιὰ νὰ φωτιστεῖ κανεὶς δὲν πηγαίνει. Μὰ καὶ πὼς νὰ φωτιστεῖ; Τὰ ἴδια δνόματα, οἱ ἴδιες φιλολογικὲς καὶ δημοσιογραφικὲς φήμες ποὺ θορυβοῦνε χρόνια καὶ χρόνια τώρα καὶ παροσιάζονται παντοῦ καὶ πάντοτε. Ὁ Δημητράκοπουλος, ὁ Ξενοπούλος, ὁ Τσοκόπουλος. Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Καὶ τὰ θέματα: Ἡ ἀνθρωπότητα δόξαση συγκλονίζεται σήροισα. Ἐνας καινούριος κόσμος παλεῖ νὰ βρεῖ τὸ πῶς, μὰ οἱ ὁῦτορες ποὺ ἐμφανίζονται στὴς διάφορες διαλέξεις ἀπαξιοῦνε νὰ ἀσχοληθοῦνε γιὰ κανένα ὅπὸ τὰ σύγχρονα μεγάλα κοινωνικὰ ἢ φιλολογικὰ προβλήματα. Ἡ σύγχρονη κίνηση δὲν τοὺς συγκαλεῖ. Καὶ τὸ μόνον ποὺ τοὺς συγκαλεῖ κι οἰσθαῖς ποὺ μιλοῦνε κ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς νοικιάζουνε γιὰ νὰ μιλήσουνε εἶναι τὰ ποσοστά. Ἔτσι κι αὐτὴ ἡ ὀραία ἰδέα νὰ γίνονται διαλέξεις ποὺ νὰ φωτίζεται ὁ λαὸς, κινδυνεύει κ' οὕτως εἶναι γραμμένο φαίνεται νὰ κινδυνεύει κάθε ὀραία ἰδέα στὸν τόπο μας ποὺ πέφτει στὰ χεῖρα ἀνθρώπων ὀπισθοδρομικῶν.

***

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ γιὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ «Νομιά» ἔβγαλε τὴν Τετάρτη βράδι τὴν ἀποφασὴν της. Ἀπὸ τὰ διακόσια τόσα παιδικὰ τραγοῦδια ποὺ σταλθῆσανε στὸ διαγωνισμὸν ἡ Ἐπιτροπὴ ἔξελεσε δεκαεννιά, τὰ καλύτερα. Ἡ κρίσις τῆς Ἐπιτροπῆς νοσημένη ἀπὸ τὸ Ρήγα Γκόλφω, θὰ δημοσιευτεῖ ἔπειτα ἀπὸ δύο φύλλα στὸ «Νομιά», μαζί μὲ τὰ βραβευμένα τραγοῦδια.

***

ΕΡΑΝΟΣ γιὰ τοὺς φταγοὺς πάλι, ξερομυγώματα, κομπασάδες, σάχλες κτλ. Φυσικὰ, καὶ πρὸς τὸ πῶς γίνεται καὶ γιὰ τοὺς φταγοὺς, κάπια ἐλαφροῦ φροσολογία, κοντὰ στὴς τόσες καὶ τόσες, μπορούσε ἐπιτέλους νὰ μᾶς ἐπιβληθεῖ. Ὅχι ὁμοῦ μὲ κομπασάδες. Προτιμώτερον κι ἀξιοπρεπέτερον ἢ εἰσπραξὴ τοῦ καινοῦριου φόρου νὰ γίνονταν μὲ χωροφύλακες.

ΓΚΙΟΥΖΕΛ ΖΑΧΡΑ

Ἡ Κυρ' Άννα Γρυπάρη ἀπὸ τῆ Σέρφο, ποῦητανε μιὰ φορὰ καμαριέρα τῆς Ὑψηλότατης πριγκήπισσας Χανούμ Ζάχρας στὸ Κάιρο, εἶναι τώρα καμαριέρα μου. Ἄν ξέρω ἂν εἶναι τιμὴ τῆς ἢ τιμὴ μου. Ὡστόσο νὰ τί μου διηγήθηκε γιὰ τὴν ὑπηρεσία τῆς κοντὰ στὴν πριγκήπισσα Ζάχρα, τὴν κοσμοξάκουστη Γκιουζέλ Ζάχρα:

§

— Ἐγὼ τὸν ἄντρα μου τὸν ἀγαποῦσα δεκαφτὰ χρόνια πρὶν τὸν πάρω. Κάποτες τὰ χαλάσαμε. Ὅχι δηλαδὴς πὼς ἔπαψα νὰν τὸν ἀγαπᾶω. Κάθε ἄλλο. Μὰ ἦταν' ἓνα πὸ κείνα τὰ πείσματα τῆς ἀγάτης. Τὸ λοιπὸν τοῦ πείσματος καὶ σηκώνομαι ἀπὸ τῆ Σέρφο καὶ πάω στὴν Αἴγυπτο, ποῦητανε μιὰ πατριώτισσά μου στὰ χαρέμια ἐνὸς πασσᾶ. Σὰν πῆα στὸ Κάιρο καὶ τὴν εἶσπρα με καλοδέχτηκε. Μὰ δὲν ἤθελε νὰ με μπάσει μέσα στὸ χαρέμι. Μὲ ζούλευε, φαίνεται, καὶ δὲν ἤθελε νὰ μείνω καὶ γὼ κεῖ στὸ χαρέμι. Μὰ ἡ καλή μου τύχη καὶ μὲ βλέπει ἡ χανούμ Ζάχρα ἀπὸ ἓνα παρεθυράκι. Τὰ χαρέμια εἶναι ὄλο καφάρια, ὄλο πορτάκια, ὄλο παρεθυράκια, ὄλο κουρτινάκια. Δὲ μοιάζουνε μὲ τὰ δικὰ μας σπίτια. Τὸ λοιπὸν φωνάζει ἡ χανούμ Ζάχρα: «Γιατί δὲ μπαίτε μέσα τὸ κορίτσι;» Ἔτσι μπήκα μέσα. Μὰ σάμῃκα σὰ μάρμαρο. Ἦτανε κείνο!.. Κάτω σὲ κίτρινὰ ταπέτα, ἀπὰ σὲ κίτρινα πολύτιμα γουναρικά, ἀπὰ σὲ κίτρινα ὄραϊα πράγματα, ἦτανε ξαπλωμένη κείνη. Ἔχε κομπισμένο τὸ κεφάλια τῆς στὸ χέρι τῆς. Ἔσκεπάζοτανε μὲ κίτρινα ἀλαφρὰ ρούχα, μὲ κίτρινα γάντια τριανταφυλλίεσ καὶ ἄσπρες. Μὰ κείνο τὸ κορμάκι τῆς ἦτανε! Τὴ γύλιε καὶ τὴ τριαντάφυλλα ἦτανε κείνα! Κεῖ ἡ πλὴ τῆς εἶχε μιὰ δούλα τῆς, μιὰν ὄραϊνα μουσγυρτή, πού τὴ χαϊδολογοῦσε.

Μόλις μὲ εἶδε ἡ χανούμ Ζάχρα μοῦπε κίτρινα γλῶσσα. Μὰ δὲν καταλάβαινα τότες τὴ γλῶσσα. Ἔπειτα ἔμαθα. Μοῦκανε σημεῖο νὰ πάω κοντὰ τῆς. Μὲ γάιδεψε στὰ μάνουλα καὶ στὰ μαλλιά. Κ' ἤμουνα τότες νύχι ὁμορφῆ. Θάμουνα βέβαια ὡς δεκαφτὰ χρονῶνε. Καὶ τῆς ἔκαμα καλὴν ἐντύπωση. Ἀμέσως μ' ἀγάπησε καὶ μοῦπε νὰ κάτσω κοντὰ τῆς, στὸ πλάι τῆς, νὰ κομπιστῶ ἀπίνου τῆς. Αὐτὲς δὲ σιχαίνονται. Εἶναι τόσο γολέε! Νὰν τὴ γγίσεις καὶ νὰν τὴ χαϊδεύεις τὴ φαρμακία. Ὅχι σὰν τίς κυράδες τίς Ρωμιές! Δὲν ἔμοιαζε μὲ τίς κυράδες τίς Ρωμιές ἢ γκιουζέλ Ζάχρα.

§

Αὐτὴ, πού λές, ἦτανε πριγκήπισσα.

Ὁ ἄντρας τῆς ἦτανε μονάχα πασσᾶς, ὁ Ἰσμαήλ πασσᾶς, ἓνας νέος, ἓνα παιδὶ ἀκόμα. Μὰ αὐτὴ ἦτανε πριγκήπισσα, ἡ χανούμ Ζάχρα. Καὶ ὁμορφῆ, τὴ ὁμορφῆ! Ὅλοι τὴν εἶξεραν: ἡ γκιουζέλ Ζάχρα, πού θὰ πῆ: ἡ ὄραϊα Ζάχρα.

Ἔτσι ἡ πριγκήπισσά μ' ἀγάπησε καὶ μὲ κράτησε γιὰ καμαριέρα τῆς. Μὲ ἤθελε πάντα κοντὰ τῆς. Ὅλη τὴ νύχτα δὲν θούλευε ἀπὸ τὸ πλάι τῆς. Ἐγὼ τὴν ἐφύλαγα. Ἐγὼ εἶχα τὴν εὐτύχη γιὰ δάφτη. Ὅτι ἤθελε τῆς σινεθὴ, ἐγὼ ἤμουνα πού θὰν τὸ βόλευε. Καὶ κείνη μ' ἀγαπᾶσε. Μὲ ἤθελε νὰ ξαπλώνομαι πλάι τῆς, στὸ κρεβάτι τῆς ἀπάνω, στὰ ταπέτα κάτω. Κ' ἔλεγε γιὰ μένα: «Γκιουζέλ Γκασούρ! Γκιουζέλ Γκασούρ!» Τῆς

ἄρεσα πολὺ. Μὰ καὶ ἐγὼ τὴν πρόσεχα πολὺ, τὴν εἶχ' ἀγαπήσει μ' ὄλη τὴν καρδιά μου.

Τὴ νύχτα δὲν θούλευε ἀπὸ τὸ πλάι τῆς. Ὅλη τὴν εὐτύχη γιὰ δάφτη. Ὅτι ἤθελε τῆς σινεθὴ, ἐγὼ ἤμουνα πού θὰν τὸ βόλευε. Καὶ κείνη μ' ἀγαπᾶσε. Μὲ ἤθελε νὰ ξαπλώνομαι πλάι τῆς, στὸ κρεβάτι τῆς ἀπάνω, στὰ ταπέτα κάτω. Κ' ἔλεγε γιὰ μένα: «Γκιουζέλ Γκασούρ! Γκιουζέλ Γκασούρ!» Τῆς ἄρεσα πολὺ. Μὰ καὶ ἐγὼ τὴν πρόσεχα πολὺ, τὴν εἶχ' ἀγαπήσει μ' ὄλη τὴν καρδιά μου.

Ἦταν ὁμορφῆ, πολὺ ὁμορφῆ ἢ γκιουζέλ Ζάχρα!

§

Τὴ νύχτα ἤθελε νὰν τῆς κίνω μασὰς μὲ τὸ χέρι κλεισμένο, μὰ καὶ μ' ἀνοιχτὴ τὴν ἀπαλάμη, σ' ὄλο τῆς τὸ κορμάκι. Ἔχε, φαίνεται, κίτρινα στὰ νεύρα τῆς. Ἐνα βράδι μάλιστα τὴν ἔπιασε κ' ἡ καρδιά τῆς. Κίτρινα ἦτανε κ' ἔμεινε.

Ἐβγήκα τότες ἀπὸ τὴν κάμαρα, κ' ἔτρεξα, καὶ φωνάζω, κ' εἶπα καὶ καλέσανε γιατρό. Ἔχε, βλέπεις, τὴν εὐτύχη, μονάχα γὼ εἶχα τὴν εὐτύχη.

Ὁ γιατρός ἦτανε γλῆγορα. Μὰ στὸ μεταξὺ τὴν εἶχα ὡσεὶ στὰ σινεθὴ τῆς. Ὡστόσο ὁ γιατρός μπήκε μέσα. Ἦτανε ἓνας Ρωμιός γιατρός. Καὶ μοῦ λέει τότες Ρωμιέικα: «Ἔτσι πῆαινε ὄξω.» Ἐκείνη δὲν τὸ κατάλαβε. Μὰ γὼ τὸν ἄκουσα καὶ βγήκα ὄξω. Μόλις βγήκα ὡσεὶ μοῦκανε κείνη ἓνα σημεῖο πού ξέραμε, ἓνα σημεῖο ὡς ἓνα βήξιμο. Μ' αὐτὸ μοῦλεγε νὰ μὴ μπάσω καὶ νὰ μὴ σῶνω ἀπὸ κοντὰ τῆς. Ξαναμπάω τότε μέσα. Καὶ τί βλέπω! Ὁ γιατρός ὁ Ρωμιός ἄπλωνε γέρι ἀπάνω τῆς, καταλαβαίνετε μὲ τί σκοπὸ. Μὰ κείνη δὲν τὸν ἤθελε. Καὶ τὸν ἀπόδιωχνε.

Δὲ γάνω τότες ἐνὸς καιοῦ καὶ τὸν ἀποδιώχνω τὸν καλό σου τὸν γιατρός: Ἦθε παλιόθροπε, πού εἶσαι σὺ ἰατρός νὰν νῆσεις τὴν νοσία μου. Ἄντε γάσου ἀπὸ δῶ μέσα, ἢ βάλω τὴ σινεθὴ. Καὶ τότες ξέρεεις πὼς δὲ ἀποδιώχνεις τὸ κεφάλι σου. Δίνε του τὸ λοιπὸν.

Ὁ γιατρός τότες ἔπιασε τὰ βουσιμένα του κ' ἔφυγε. Καὶ σκεπτόντας μοῦπε Ρωμιέικα: «Ἐγὼ θὰ σ' ἐγδικηθῶ ἔσένα, υιοθῆ!»

Ἡ χανούμ Ζάχρα, μόλις βγήκε ὁ γιατρός, ὡς ὄραϊα πῆε στὴν ἀγκαλιά τῆς, ὡς ἀγκαλιάσε καὶ μὲ φίλησε. Πῶς τὴν ἐπῆσε τὸσο πιστὴ. Καὶ δὲν ἐσοβήθηκα τίποτα γιὰ δάφτη. Μὰ τὸ ὄραϊα. Ἦτανε τόσο ἔμοιαζε καὶ τόσο γολέε ἡ γκιουζέλ Ζάχρα!

§

Ἐκεῖ τίς δούλες τίς ὄραϊνες, δταν δειχτοῦνε ἀπαστες, τίς σφάλλουνε καὶ τίς θάβουνε μέσα στὰ χαρέμια. Ἔτσι καὶ σὲ δάφτη τὸ χαρέμι ἦτανε μιὰ κάμαρα πού ἐκεῖ εἶχανε θάψει κάπια φορὰ σκοτωμένες δούλες. Ἐνὸς δὲν τῶξερα καὶ κοιμήθηκα ἓνα βράδι κεῖ μέσα.

Κεῖ κεῖ εἶδα ἓνα πράγμα τὴ νύχτα μέσα στὸν ὕπνου μου. Ἦταν ἓνα ἴσκιωμα, καὶ τούμαξα. Κι ἀπὸ τὸ φόβο μου θούλεσα τῆς. Κ' ἤμουνα σὲ κίτρινα στὰ κρεβάτι. Σὰν τῶμαθεν ἡ γκιουζέλ Ζάχρα ἔκραξε: «Ἀμέσως τὸν γιατρός γιὰ τὸ κορίτσι.» Ἐπῆσανε γιὰ τὸν γιατρός. Μὰ δὲν εἶξερανε, καὶ μοῦ φέρανε τὸν ἴδιον τὸν γιατρός τὸ Ρωμιό πού ἤθελε νὰ μ' ἐγδικηθῆ. Κείνος ἦτανε, ἔμοιαζε πὼς μὲ κοίταξε καὶ, γορὴ νὰ πεῖ τίποτα, μοῦ δῆτάξε ἓνα γιατρικὸ νὰν τὸ πῶ. Ἐπῆσανε ἀμέσως καὶ μοῦ φέρανε τὸ γιατρικὸ. Ἦτανε μαῦρο. Μὰ γὼ δὲν τὸ πῶσα. Αὐτός, ἐσοβήθηκα, τῶσα θὰ μὲ φαρμακώσει, πού εἶσπρα τὴν εὐκαιρία. Τῶσα καὶ τῆς χα-

νοῦ Ζάχρα. Καὶ κείνη ἔκραξεν ἄλλο γιατρό. Ἐξέ-
 τας' ἐκείνος τὸ γιατρικὸ καὶ μᾶς εἶπε πὼς εἶναι ἰώδιο
 καὶ πὼς ἂν τόπερα θὰ μὲ ξεπάστρευε. Τότες ἡ κυρὰ
 μου διάταξε καὶ πιάσανε τὸν κακούργο τὸν γιατρό καὶ
 τὸν ἐροῦσανε στὴ φυλακὴ. ὦ, πόσο ἦτανε καλὴ γιὰ
 μὲν ἡ γκιουζέλ Ζάχρα!

§

Ἀγάπησε ὅμως κατόπι στὰ καλά ἡ γκιουζέλ Ζά-
 χρα ἕναν ἄλλο γιατρό, ἕναν ὁμορφο γιατρό, καὶ κεί-
 νον Ρωμιό. Κεῖνον ἤξερα πὼς τὸν ἀγαποῦσε. Τὸν
 ἀγαποῦσε τρολλὰ, μὲ μανία! Καὶ τοὺς φύλαγα πάντα
 καλὰ νὰ μὴν καταλάβει κανένας τίποτα. Μὰ κ' ἡ γκιου-
 ζέλ Ζάχρα μ' ἐπρόσεχε πάντα καὶ μ' ἀγαποῦσε πολὺ.

Μὲ κείνον τὸν ὁμορφο Ρωμιό, —«γκιουζέλ Γκιάουρ»
 τὸν ἔλεγε, — ἔκαμε κ' ἕνα παιδάκι. Ἐπειτ' ἀπ' αὐτὸ
 ὁ ἄντρας της, ὁ Ἰσμαήλ πασσᾶς, τὴν ἐχώρισε.

Μὰ κείνη τοῦ λέει: —«Ἐγὼ θὰ φύω. Δὲ θὰ μὲ
 διώξεις ἐσύ.»

Ὁ πασσᾶς ἐθύωσε πολὺ καὶ τῆς εἶπε: —«Ἐίσαι
 μὰ παλιγοναίκα.»

Μὰ κείνη τοῦπε: —«Δὲ σοῦ ἐπιτρέπω νὰ μὲ πῆς
 ἔτσι. Ἐγὼ δὲν ἐπῆρα ποτὲ ἀπὸ κανένανε παραδες.
 Ἐγὼ πληρώνω ἐκείνους π' ἀγαπᾶω.»

Κι ἀμέσως ἐδιάταξεν ἡ γκιουζέλ Ζάχρα νὰ ζέψου-
 νε τὸ δρόμο της τ' ἀμάξι. Καὶ μπροστὰ στ' ἀμάξι, σὺν
 πριγκήπισσα πού ἦτανε, εἶχε σεῖζηδες, πὸν τρέχανε
 μπροστὰ κι ἀνοίγανε τὸ δρόμο μὲ φωνές. Καὶ μπῆκε
 στ' ἀμάξι ἡ γκιουζέλ Ζάχρα καὶ τοῦ ἄφηκε γειές γιὰ
 πάντα.

Ἀληθινὰ πὸ πολὺ ἀπὸ τὸν πασσᾶ ἔλυτῆθηκα ἐγὼ
 σὺν ἔσυνε ἡ πριγκήπισσα.

Ἦτανε ὁμορφη καὶ καλὴ καὶ παραξένη γυναίκα ἡ
 πριγκήπισσα ἡ κομοξιάκουστη, ἡ χανοῦμ Ζάχρα, ἡ
 γκιουζέλ Ζάχρα!...

Σόρα Ὀκτώβρης 1919

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΤῆ

ΠΑΡΙΣΙ, 2 τοῦ Νοέμβρη 1919

Ὅσες φορὲς πέρασα ἀπ' τὴν Ἀθήνα, τὰ μόνα φι-
 λολογικὰ ἔργα ποῦ εἶδα εἶτανε οἱ ἱστορίες τῶν ἀρχι-
 λιστῶν, ὁ μυστικὸς ἀστυνόμος Gigomar, ἡ περιοδεία
 τῆς Παναγίας στὴν Κόλαση κτλ. Δὲ θέλω νὰ πῶ πὼς δὲν
 ἔγραψαν ἀνεκτὰ ἔργα οἱ φιλόλογοι τῆς Ἑλλάδας,
 μὰ τὰ ὅσα ἔγραψαν δὲν εἶναι προσιτὰ γιὰ τὸ δυστηχι-
 μένο αὐτὸ λαό. Τὸ μόνο ἔργο πὸν πέρασε στὰ χέρια
 μου, εἶτανε ἕνα θαυμάσιο διήγημα μὲ τὸν τίτλο «Στὸ
 Ἄλιπυρο» γραμμένο μὲ τέχνη ἐπάνω στὴ ζωὴ τοῦ ἐρ-
 γᾶτη, δὲ θιμᾶμαι ὅμως τὸν συγγραφέα. (Σημ. τοῦ
 «Νοῦμα»: Συγγραφέας του εἶναι ὁ Κώστας Παρορί-
 της). Τὸ 1912 διάβασα μιὰ στατιστικὴ γιὰ τὴ φιλολο-
 γία ὄλων τῶν λαῶν, ἐνὸς ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ καὶ
 εἶδα μὲ μεγάλη μου ἐκπλήξη, πὼς τὸ Σιάμ (χώρα πὸν
 μόλις τώρα πέρνει τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ) ὑπερε-
 ρᾶσε τὴν Ἑλλάδα 12 χιλιάδας τόμους. Ἄλλο ἕνα
 πάλι πὸν διάβασα προχτές σὲ μιὰ ἀθηναϊκῆ ἐφημερίδα
 καὶ τὸ γράφω ὁπὼς ἔχει:

ΕΖΗΤΗΣΑΝ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Οἱ ἀγρόται τῆς Θεσσαλίας ἐζήτησαν δασκάλους.
 Βλέπουν τὰ παιδιά τους καὶ μεγαλώνουν εἰς τὰ σκότη
 τῆς ἀμαθείας καὶ φοβοῦνται ὅτι αὐτὸ θὰ συντελέσει
 νὰ μείνουν σκλάβοι τῶν κεφαλαίουχων καὶ θύματα με-
 ρικῶν τσαρλατάνων πολιτικῶν, ὅπως—δυστυχῶς—
 καὶ οἱ γονεῖς των. Καὶ γιὰ νὰ γλυτώσουν τὰ παιδιά
 τους ἀπὸ μιὰ παρόμοια τύχη, ζητοῦν γι' αὐτὰ δασκά-
 λους, σχολεῖα, μόρφωσιν. Μολονότι τὸ σημερινὸ σχο-
 λεῖο στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ἐκεῖνο πὸν μπορεῖ νὰ δό-
 σει τὰ απαραίτητα ἐφόδια στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ μὴν
 ἐναντίον τῶν πάσης φύσεως βδελῶν πὸν θὰ τὸν ἐκ-
 μεταλλεθοῦν, ὅμως ἡ ἀπαίτησις τῶν ἀγροτῶν δεῖχνει
 καλὰ τί θὰ ἔκαναν αὐτοὶ οἱ ἀγρόται, ἐὰν ἀπ' αὐτοὺς,
 καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ κράτος ἐξηγοῦντο ἡ μόρφωσις τῶν παι-
 διῶν των.

Θὰ ἐγίνοντο καὶ στὸν τόπο μας τὰ ἐκπαιδευτικὰ
 θύματα πὸν ἔγειναν παντοῦ ὅπου ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι
 στὰ χέρια τοῦ λαοῦ καὶ ὄχι στὰ χέρια μερικῶν κομμα-
 τάρχων.»

Ὅλα αὐτὰ μᾶς δίνουν νὰ καταλάβουμε πὼς τὸ ἐπί-
 σμημο κράτος, δὲν πέρνει καμιὰ πρόνοια γιὰ τὴν ἐκ-
 παίδευσις τοῦ Ἑλλ. Λαοῦ. Βλέπουμε μάλιστα πὼς
 συμφέρο του εἶναι νὰ μὲναι ὁ Ἑλλ. Λαὸς στὴν ἀμά-
 θεια. Κι ἀπόδειξις, ὅταν ὁ Κεφαλονίτης Ἀντύπας
 δῆλῃσε νὰ κάνει κάτι γιὰ τὴ μόρφωσις τῶν Θεσσαλῶν
 νεογῶν ἰδρύοντας λαϊκὰ σχολεῖα, τὸν ἐδολοφόνησαν
 μέσα στὴ κατοικία του, χωρὶς ν' ἀκουστεῖ καμιὰ δια-
 μαυστοῖα τῶν φιλολόγων ἐναντίον τοῦ δολοφόνου.
 Κατόπι οὗς ἔρογεται ὁ Δούγγαν πὸν ἔκανε τὸ πρῶτο
 προοδευτικὸν σχολεῖο στὴν Ἀθήνα καὶ ὅλος ὁ τύπος καὶ
 ὁ κλήρος σηκώθηκε ἐναντίον του, καὶ μιὰ νύχτα μερι-
 κοὶ πληρωμένοι τοῦ ἔβαλαν φωτιὰ καὶ τῆκαψαν.

Ἐπειτα τὸ σχολεῖο τοῦ Δελιοῦζοῦ στὸ Βόλο τὸ
 κατηγόρησαν ὅτι διδάσκει τὴν ἀθεΐα, καὶ ἔτσι οἱ τσαρ-
 λατάνοι, ἤθρανε μιὰ αἰτία καὶ τῆκλεισαν κι αὐτό.
 Γι' αὐτὸ ἐμεῖς οἱ λίγο μορφωμένοι ἐργάτες δὲν πεοι-
 μένομε τίποτα πὰ ἀπ' τὸ ἐπίσημο κράτος, καὶ ἀπο-
 τεινώμαστε σὲ ὅλους τοὺς φιλόλογους ἐντὸς καὶ ἐκτὸς
 τῆς Ἑλλάδας, καὶ σᾶς λέμε: Σεῖς οἱ ὅποιοι ἀγωνιστή-
 κατε γιὰ τὴ διάδοσις τῆς δημ. γλώσσας καὶ καταδισ-
 γνήκατε καὶ ὑβριστήκατε ἀπὸ ὅλους, καὶ ἀπὸ οὐτὸν
 ὄλον τὸν Ἑλλ. Λαό, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς σήμερον
 καταλάβει τὸ λάθος του καὶ ζητᾷ νὰ τὸν σώσετε ἀπὸ
 τὴν ἀμάθεια. Ἰδρύσατε νυχτερινὰ σχολεῖα ὅπως εἶναι
 τέτοια σ' ἄλλη τὴν Εὐρώπη, μὲ νῆο σύστημα ἐκπαιδεύ-
 σε· ἔνι σὺν αὐτῷ πὸν ἔσιναι τὸ νυχτερινὸν σχολεῖον
 τοῦ Πανασσῶ! Ἐνεογήσατε νὰ σταλοῦνε δασκάλοι
 στὴ Θεσσαλία, πάστε ἐπιτέλουε τὴν ἐκπαίδευσις στὰ
 γέροια σας καὶ θὰ βοήθη πολλοὺς ἐνοτάτες στὸ πλεορό-
 σας, μινῆθητε τοῖς ἀλλοῖστο τοὺς φιλόλογους τῆς Αἰγύ-
 πτου, οἱ ὅποιοι δὲν περιοριστήκαμε μόνο στὴν ἐκδοσις
 τοῦ περιοδικοῦ «Γοῦμασ» ἀλλὰ καθήμενοὺς ἐκδί-
 δουν καὶ νέα βιβλιασάκια, (brochurs) μεταφορῶν-
 τα· ἔσιναι τὸν μετὰ τὸν ἐκδοσῶν τῆς Εὐρώπης
 στὴ δημοτικὴ γλώσσα, ἐπίσης καὶ πολλὰ προοτιμῆτα
 ἔλλ. ἔργα.

Χρᾶι σ' αὐτοὺς πὸν μᾶς στέλλουν καὶ ἐκδοσις
 πὸν γίνεται, εὐτύχησαν οἱ Ρωμιοὶ ἐνοτάτες πὸν μα-
 τειτήκαμε ἐδῶ ἕνεκα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, νὰ
 διαβάσουν κάτι γιὰ τὴ μόρφωσίν τους.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΟΥΣΟΓΛΟΥΣ
 (Ἐργᾶτης)

“Η ΘΥΣΙΑ”
ΕΡΩΤΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ
ΠΤΥΧΗ ΙΙΙ : ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΥΣΙΑ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Παροδίτης διαβατάρης ἢ ξωμάχος
 γιὰ τὸ δούλεμα τῆς γῆς
 μέσ στα γκρίζα τῆς Σιγῆς
 ὀρθός; μονάχος;
 Δουλευτῆς μέσ σέ χωράφι
 ἢ κηπουρός;
 —Δές τὰ λούλουδα σωρός
 σωρός κι' οἱ τάφοι.—

Λιπλά σφιχτὰ πατήματα
 σὰ φλογερολάληματα
 ταιγγανεύουν τῆ σκέψη
 μέσα μου κάποιι ἀφορεσμοί
 σὰ σκλάβοι,
 ἢ σὰ λυτρωμοί
 ἢ ἔχουν πλανέψει;

Παροδίτης τροβαδοῦρος; Βάρδος; ἢ
 βλαβητικὰ σ' εἰκόνα μπρός χρυσὴ
 γονατίζω;
 Πάνω ἀπὸ σινειδητὰ κι' ἀπ' ἀκουστὰ
 τὴν ἀγάπη, τὴν ἀγάπη τραγουδίζω

(Πολιτεῖες Ἀτλαντίδες
 οἱ πατρίδες
 —κάτω ἀπὸ τὰ κύματα
 μήτε κὰν σὰν μνήματα —
 τίς εἶδες;

Κόρες μιχτοφροῦδες
 οἱ Πιερίδες
 μὲ στεφάνια πύρινα
 τὰ τραγοῦδια σου Ἡρώνα—
 Δὲν εἶδες;)

“Ολοι οἱ Φαῖνοι κι' ὄλοι
 οἱ Βάκχοι κάπια σκόλη
 μέσα μου γιορτάζουν,
 —πανυῆρι—
 Κι' ἔχω ὄλη τοῦ Μάρτη
 τὴν ὀριμὴν — Ἀστάρτη,
 κι' ὄλη τῶν Μαγιάπυλων
 τὴ γῆρι.

Πάω μεθῶ κι' ἀλήτης,
 νυχτοπαρωρίτης,
 τοιγυρνῶ στὴ χώρα
 ὡς τίς αὐγές.
 Γύρω μου καινούργια
 λάγνα ἢ γὰν σαντούρια
 καὶ γιαζέδες κάποιι
 καὶ κραυγές...

Κ' εἶμαι σὰν κιδάρα,
 πὸν μιὰ ἀνεμικὴ
 κρούει στὸ πέρασμά της
 κι' ἀντηχεῖ.

Κι' εἶμαι τὸ κοχύλι,
 πὸν βαθιὰ φυλάει
 ὅ,τι ἢ μπόρα κλαίει
 ἢ ἢ ὄνειμά γελάει
 πὸν τὸ ματαλέει
 σ' ὅποιον τὸ ρωτήσει.
 —Κλάψιμο; Διονυσιακό;
 λυρικὸ μεθύσι; ; —

Εἶμαι σὰν τὸν ἥλιο
 κι' εἶμαι σὰν τ' ἀστέρια
 πὸν σὲ μάτια λάμπουν
 καὶ σὲ βαλτονέρια,

Εἶμαι σὰν τὸν ἥλιο
 καὶ σὰν τὸ φεγγάρι,
 πὸν μὲ δάκρυα παίζει,
 καὶ μὲ τὸ λογάρι.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

Σὰν ἀπ' τὸ προμάντεμα
 τῆς λαχτάρας σ' ἔνοιωσε
 πὸν μακουάθε ἐρχόσουνα
 καταλύτη

Καὶ σύγκορη μ' ἔσεισε
 σὰν τὴν βουκέντρα ὁ πόθος μου
 κι' ἔνοιωσα τὸ τρέμουλο
 τῶν βιολιῶν,

Στὸ κορμί, ὃ Λύναμη
 ποῦγες τ' ἄντρα τ' ὄνομα
 κι' εἶσαι ἀπὸ τίς δύναιες
 πὸν πάνω.

Ἦθος; τὰ παρθένα μου
 τὰ κέλλη μου τ' ἀτρούγητα
 τρυγητῆς τὰ χάσμενες,
 καταλύτη.

Τώρα τὸ νεχτάρι μου
 νάταν καὶ νὰ σοῦδινα
 τὸ μεθύσι πάντοτε
 γιὰ τὴ στράτα
 τῆς ζωῆς καὶ νάτανε
 πάντα στὸ κορμάκι μου
 νάτανες, νὰ μέθαγες
 καταλύτη..

Ο ΑΝΤΡΑΣ

Ἀνήλιαγο ἀναγέλασμα ἢ ψυχὴ σου
 μήτε νὰ κλάψει, μήτε νὰ γελάσει.
 Ἢ δύναιή μου, ἥλιος Σου, κοσάσι,
 τὸ γέλιο μου χαρὰ καὶ δύναιή Σου.

Στὸ χέρι μου τ' ἀτσάλι ἀγάπη στήσου
 κι' ἔλα μαζί μου στ' ἄλλο γιορτάσι
 οἰκία ρουδιὰ ἢ Ἀγάπη σου νὰ μάσει
 στὸν ἐγκορευνὸ τῆς τρισβαθῆς ἀθύσσου.

Κι' ἐγὼ, κι' ἐγὼ δὲν ἤμιον δίχως σένα
 παρὰ κρασί πὸν πίνουν ν' ἀμαρτήσουν,
 γύφτος πὸν σφυροκόπαγε ἀλυσσίδες,

Τὰ λόγια σου, ἀπαλὰ κι' ἀρρωστημένα
 τὴ μαύρη μου ψυχὴ γιὰ νὰ ἐξαγνίσουν
 στάξαν πρωτοβροχιοῦ θολές σταλίδες.